

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА I КЛАС ЗА ОБУЧЕНИЕТО, ОРГАНИЗИРАНО В ЧУЖБИНА

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебният предмет *български език и литература* в началния етап на основната образователна степен има комплексен характер и поставя основата на системното изучаване на българския език и на литературата в следващия образователен етап. В центъра на двете предметни области са комуникативноречевите умения, чрез които се гарантира практическата насоченост на обучението.

В първи клас обучението по български език и литература в чужбина е насочено към усъвършенстване уменията на учениците да използват българския език в устна форма на общуване, като непрекъснато обогатяват активния си речник, упражняват правилния изговор и правилното конструиране на езикови единици. В този клас основна задача е овладяването на уменията за четене и писане на български език. Наред с това първокласниците изучават определени правоговорни, графични, правописни и граматични норми на българския език, които им позволяват да постигат яснота и правилност на изказа. Чрез общуването с кратки литературни текстове от българската литература за деца се осигурява усъвършенстване на четенето с разбиране и постигане на нравствено и емоционално въздействие.

Учебната програма включва два модула: 1. Български език като втори; 2. Български език и литература. В първия модул учениците

овладяват прагматичния аспект на езиковите категории, като основната цел е създаване на трайни навици и умения в четирите речеви дейности: слушане, говорене, четене и писане за ниво А_{1.1} по Общоевропейската езикова рамка. Лингвистичният терминологичен апарат се овладява във втория модул.

В периода на началното ограмотяване се постигат очаквани резултати, представени в различни теми и свързани с изучаването на звуковете и на буквите от българската азбука. Редът на буквите следва да отчита необходимостта от оптимално съчетаване на честотния, лингвистичния и семантичния принцип за изучаването им. Реализацията му следва да отчита интерферентните явления, характерни за езиковата практика на съответната държава, които оказват влияние върху усвояването на българския език.

Изписването на буквите е според нормите, кодифицирани в Официалния правописен речник на българския книжовен език, изд. 2012 г.

Учебната програма по български език и литература за първи клас представя учебното съдържание тематично чрез очакваните резултати от обучението по всяка тема и свързаните с нея понятия.

Табличното представяне на информацията дава възможност за гъвкави функционални решения за преподаване, учене и оценяване, съобразени с образователните потребности на различните групи ученици. Учебната програма предоставя свобода при подбора на методи и средства за постигане на очакваните резултати, при подбора на произведенията в контекста на посочените тематични кръгове (семейството, училищния живот, родината, игрите, празниците), при озаглавяването на урочните статии.

Обучението по български език и литература в първи клас на децата на българските граждани в чужбина е насочено към постигане на следните цели:

Цели на началното ограмотяване:

Основна цел на началното ограмотяване е учениците в първи клас да овладеят съвкупност от умения, включващи четене и писане, възприемани в техния социален контекст чрез:

- овладяване на умения за правилно декодиране на писмената форма на българския език – владееене на механизма на четене и четене с разбиране;

- овладяване на умения за правилно и вярно кодиране чрез системата от букви в българската азбука на звучащата реч и за предаване на смисъл чрез записаното;
- обогатяване на речника с нови лексикални единици;
- овладяване на умения за точно и ясно изказване на мислите;
- усъвършенстване на комуникативните умения за активно и адекватно участие в речево общуване.

Цели на езиковото обучение в първи клас

Основна цел на езиковото обучение в първи клас е овладяването на езикова компетентност, реализирана в практическата езикова дейност и речевата комуникация на първокласниците.

Тази цел включва:

- овладяване на обобщена представа за звука и буквата като елементи на фонетичната и графичната система на българския език;
- овладяване на обобщена представа за дума, изречение, текст;
- овладяване на основни умения за правилна артикулация на фонемните варианти в различни позиции и спазване на правоговорни норми;
- овладяване на умения за писане на думи, изречения и текст;
- усъвършенстване на уменията за точно и правилно изказване на мисли в устна форма.

Цели на литературното обучение в първи клас

Основна цел на литературното обучение в първи клас е овладяването на начална литературна компетентност – условие за образно-емоционално възприемане на литературен текст и разбиране на неговото конкретно образно съдържание чрез:

- първоначално формиране на уменията за прочитане на художествен текст с разбиране на конкретното съдържание;
- овладяване на умения да се изгради образна представа въз основа на художествен текст;
- пораждање на емоционална съпричастност при възприемане на литературната творба и удоволствие от нейното четене;

- постигане на разбиране на основни идеи, разкрити в творбата, главно чрез възприемане на нейния сюжет и герои.

Цели на обучението за формиране на комуникативноречевы умения

Основна цел на обучението за формиране на комуникативноречевы умения в първи клас е овладяването на практическа основа на умения за създаване на различни текстове за устно общуване в различни комуникативни ситуации чрез:

- усъвършенстване на уменията за активно и целенасочено общуване в диалогична форма въз основа на разбирането на съотношенията въпроси – отговори;
- усъвършенстване на уменията за устно разказване на преживени и наблюдавани случки, на изобразени случки в картини или серии от картини;
- симулиране на желанието за свободно споделяне на впечатления и мнения по различни въпроси, свързани с обучението, с прочетено, с наблюдавано в живота или по телевизията, с личния житейски опит;
- овладяване на умения за създаване на кратки писмени текстове (перезкази и съчинения) и тяхното правилно записване.

Очакваните резултати от обучението по български език и литература се постигат в следните етапи: предбуквен, буквен, следбуквен. Продължителността на всеки от етапите се определя в зависимост от готовността на децата за училищно обучение, но спазването на последователността им е задължително.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

Области на компетентност	Знания, умения и отношения
<i>Начално ограмотяване</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава звук и буква в състава на думата. • Разпознава печатните и ръкописните букви от българската азбука. • Изписва графически правилно елементите на ръкописните букви и връзките между тях. • Пренася правилно части от думи. • Владее техники за четене и писане на думи, изречения и кратки текстове. • Разбира смисъла на прочетеното.
<i>Езикови компетентности</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава гласни и съгласни звукове. • Разграничава сричките в думата. • Разграничава езиковите единици дума, изречение. • Определя границите на изречението в текста. • Съставя различни по цел на изказване изречения в зависимост от комуникативната ситуация.

<p><i>Комуникативноречеви компетентности</i></p>	<p><i>Слушане</i></p> <p>Разбира поздрави и изрази на учтивост.</p> <p>Разбира въпроси, които го засягат пряко.</p> <p>Разбира лична информация.</p> <p>Разбира кратки текстове.</p> <p><i>Четене</i></p> <p>Чете кратки текстове.</p> <p>Прилага правоговорни правила.</p> <p><i>Говорене</i></p> <p>Дава лична информация.</p> <p>Разбира и отговаря на въпроси за познати неща.</p> <p>Използва речевия етикет в устно общуване.</p> <p>Преразказва съдържанието на кратък откъс от повествователен текст.</p> <p><i>Писане</i></p> <p>Пише несложни думи.</p> <p>Озаглавява текст.</p> <p>Пише под диктовка текст.</p> <p>Създава кратък писмен текст.</p>
--	--

<p><i>Литературни компетентности</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Чете произведения от различни литературни и фолклорни видове, представени в учебното съдържание - приказка, разказ, стихотворение, гатанка. • Изгражда и развива отношение към изучаваните български стихотворения, приказки, разкази, гатанки. • Преразказва устно епизод от литературно и/или фолклорно произведение и кратък художествени/или нехудожествен текст. • Отговаря кратко на въпроси по съдържанието на изучавано литературно и фолклорно произведение. • Разбира значението на непознати думи в контекста на изучаваното литературно или фолклорно произведение. • Ориентира се в оформлението на книгата (корици, страници, илюстрации).
<p><i>Социокултурни компетентности</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ориентира се в съдържанието на изучаваното литературно или фолклорно произведение. • Споделя прочетеното от детски списания, детски енциклопедии, достъпна информация от интернет. • Съставя в устен вид благопожелания, свързани с празничния календар на българския народ.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Глобални теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Езиково обучение		
Български език като втори - ниво А1.1		
<i>Лични местоимения – именни форми</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Знае формите за лице и число на местоименията <i>аз, ти, той, тя, то, ние, вие, те</i>. • Използва правилно личните местоимения <i>аз, ти, той, тя, то, ние, вие, те</i>. • Осмисля приликите/разликите между формите и употребата на личните местоимения в български език и в езика на съответната страна. 	
<i>Глаголът съм – сегашно време</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Знае спрежението на глагола <i>съм</i>. • Образова отрицателните и въпросителните форми на глагола <i>съм</i>. • Използва глагола <i>съм</i> в изречения. • Осмисля приликите и разликите между формите и употребата на глагола <i>съм</i> в български език и в езика на съответната страна. 	
<i>Съществително име – род и число</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава формалните признаци за определяне рода на съществителното име. • Знае някои изключения за определяне на рода според формалните признаци (една пролет, една вечер, един баща, един дядо). • Образова множествено число според рода и формата на съществителното име. • Осмисля приликите и разликите между формите и употребата на съществителното име в български език и в езика на съответната страна. 	

<p>Глаголите <i>имам</i> и <i>нямам</i> – сегашно време</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Спряга глаголите <i>имам</i> и <i>нямам</i>. • Използва глаголите <i>имам</i> и <i>нямам</i> в изречения. • Осмисля приликите и разликите между формите и употребата на глаголите <i>имам</i> и <i>нямам</i> в български език и в езика на съответната страна. 	
<p>Въпросителни изречения с частиците <i>ли, нали</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Съставя въпросителни изречения с частиците <i>ли, нали</i>. • Използва в кратък диалог изречения с двете частици. • Осмисля приликите и разликите между формите и употребата на въпросителните изречения в български език и подобни форми в езика на съответната страна. 	
<p>Въпросителни изречения с въпросителни думи</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Съставя въпросителни изречения с въпросителни думи (кой, какъв, къде, кога, как, защо). • Познава формите за род и число на въпросителните местоимения (кой, коя, кое, кои). • Осмисля приликите и разликите между формите и употребата на въпросителните изречения с местоимения и наречия в български език и подобни форми в езика на съответната страна. 	
<p>Бройни числителни имена (до 100)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава и използва бройните числителни имена. • Осмисля приликите и разликите между формите и употребата на бройните числителни в български език и в езика на съответната страна. 	

<p>Съществителни имена за националности</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Знае нарицателните съществителни имена за основни националности. • Образува формите за род и число на съществителните за националности. • Осмисля приликите и разликите между формите и употребата на съществителните за националност в български език и подобни форми в езика на съответната страна. 	
<p>БЕЛ</p> <p>Звуковете и буквите в българския език</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Открива звуковете в състава на думата. • Ориентира се в последователността на звуковете в думата. • Разграничава звук от буква. • Разграничава сричките в думата. • Разграничава гласни от съгласни звукове. • Разграничава съгласния звук <i>й</i> от гласния звук <i>и</i>. • Изговаря правилно звуковете в думите. • Познава печатните и ръкописните букви от българската азбука. • Разпознава малка и главна буква (печатни и ръкописни). • Пише графически правилно и четливо буквите и връзките между тях. • Пише правилно в думи <i>й, йо, ъо, щ, я, ю, дж, дз</i>. • Чете правилно думи в съответствие със звуковия им състав. • Познава реда на буквите в българската азбука. • Означава с букви звуковия състав и строеж на думите, без да пропуска букви. 	<ul style="list-style-type: none"> • звук • гласен и съгласен звук • буква • главна и малка буква • печатна и ръкописна буква • сричка • азбука

<p>Дума и изречение</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Различава дума от изречение. • Разбира лексикалното значение на думата. • Използва главна буква при писане на собствените имена. • Проверява правописа на думи чрез други думи. • Разбира смисловата цялост на изречението. • Съвързва правилно думите в изречението. • Определя границите на изречението в текста. • Оформя графически правилно началото и края на изречението. • Разпознава препинателните знаци за край на изречение – точка, въпросителен и удивителен. 	<ul style="list-style-type: none"> • дума • изречение
<p>Текст и общуване</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава в потока на речта основните езикови и речеви единици (дума, изречение, текст). • Усвоява механизъм на четене с разбиране. • Разграничава графичната и звуковата форма на думата като значеща единица. • Различава писмен от устен текст. • Ориентира се за участниците в речевата ситуация. • Прилага правилата за речева учтивост (поздрав, благодарност, молба). • Прави устен преразказ на кратък откъс от повествователен текст. • Включва се уместно в диалог по конкретна тема. 	<ul style="list-style-type: none"> • общуване • текст

	<ul style="list-style-type: none"> • Пренася правилно части от думи. • Съчинява кратък писмен текст (от три-четири изречения) по серия картини. • Озаглавява текст. • Назовава различни видове общуване – езиково и неезиково, устно и писмено, електронно и неелектронно. • Разпознава средства за неезикова комуникация – жест, мимика, поза на тялото. 	
<p>Литературни и фолклорни текстове</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава приказка, разказ, стихотворение, гатанка. • Чете правилно и с разбиране малки по обем художествени или нехудожествени текстове. • Отговаря кратко на въпроси по съдържанието на изучавано произведение. • Преразказва устно достъпни за възрастта малки по обем разкази, кратки народни, преразказани (авторизирани) и авторски приказки. • Рецитира наизуст кратки стихотворения (напр. „Аз съм българче“ от Ив. Вазов). • Разграничава стихотворна от нестихотворна реч. • Отгатва фолклорни и литературни гатанки, достъпни за възрастта. • Чете произведения от литературата за деца, посветени на: семейството, училищния живот, България, игрите, празниците. • Ориентира се в случката в изучаваното литературно или фолклорно произведение. 	<ul style="list-style-type: none"> • приказка • разказ • стихотворение • гатанка

Читателски интереси	<ul style="list-style-type: none"> • Споделя впечатления от изучавани или неизучавани цялостни произведения. • Дава примери за благопожелания, свързани с празници и обичаи. • Чете кратки текстове от детски списания и енциклопедии, достъпна информация от интернет. • Ориентира се в оформлението на книгата (корици, страници, илюстрации). 	<ul style="list-style-type: none"> • книга • страница • корица
----------------------------	--	---

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет **БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА** в I клас е от 108 до 120 часа. Разпределението на часовете между компонентите *Български език* и *Литература*, както и разпределението на часовете за обучение по *Български език като втори* е по преценка на преподавателите.